

VII.510.20.2018.AJK

Pan

Maciej Skórniak

Prezes

Sądu Okręgowego we Wrocławiu

Sąd Okręgowy we Wrocławiu

ul. Sądowa 1

50-046 Wrocław

Szanowny Panie Prezesie

Na podstawie skarg, które wpłynęły do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznik podjął sprawę dotyczącą naruszenia na terenie Sądu Okręgowego we Wrocławiu zasady jawności rozpraw na skutek wprowadzenia „Regulaminu bezpieczeństwa i porządku w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu”¹ (dalej: regulamin).

Z treści § 3 wskazanego regulaminu wynika, że „na teren Sądu mogą wchodzić wyłącznie osoby posiadające aktualne wezwanie lub zawiadomienie o terminie rozprawy bądź posiedzenia, a także osoby, które wykażą potrzebę załatwienia innej ważnej sprawy. Osoby upoważnione do przebywania w Sądzie zobowiązane są do poruszania się wyłącznie w kierunku miejsca docelowego określonego na wezwaniu lub zawiadomieniu, bądź załatwienia innej sprawy”.

W związku z powyższym, pozwolę sobie uprzejmie przypomnieć Panu Prezesowi o konstytucyjnym standardzie poszanowania zasady jawności postępowania w jej

---

¹ stanowiący załącznik do zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego we Wrocławiu nr 022/71/16/DG z dnia 14 grudnia 2016 r.

zewnątrznym aspekcie, która stanowi istotny element prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Art. 45 ust. 1 Konstytucji stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. „Jawność rozpatrzenia sprawy oznacza, że konstytucyjnym standardem jest rozpoznawanie sprawy w sposób stwarzający możliwość uczestniczenia publiczności, czyli na posiedzeniach sądowych o charakterze jawnym, na które wstęp mają nie tylko podmioty uczestniczące w postępowaniu, ale także osoby trzecie”². Zasada ta pełni istotne funkcje gwarancyjne i wychowawcze. Wyklucza bowiem sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w tajemnicy, poza – choćby w praktyce tylko potencjalną – kontrolą społeczną. Przyczynia się także do zwiększenia zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości i mobilizuje sąd do większej staranności oraz sumienności przy prowadzeniu postępowania³.

Standard ten spełniają w postępowaniu cywilnym i w postępowaniu sądowniczym regulacje przewidujące zasadę jawności posiedzeń sądowych i rozpoznawanie sprawy na rozprawie⁴ oraz pozwalające na wstęp na posiedzenie jawne każdej pełnoletniej osobie⁵, a w postępowaniu karnym – przepisy ustanawiające jawność rozprawy głównej⁶, pozwalające na obecność podczas rozprawy nie tylko osobom biorącym udział w postępowaniu, ale także osobom pełnoletnim, z pewnymi ograniczeniami⁷ oraz dopuszczające utrwalanie przebiegu rozprawy przez media⁸.

Art. 45 Konstytucji umożliwia sprawowanie kontroli społecznej w sądownictwie przez zwykłych obywateli poprzez obserwację jawnych rozpraw. Konstytucja nie przewiduje wymogu posiadania przez obywateli w sądzie żadnych pozwoleń, wniosków czy

---

² zob. wyr. TK z: 11.6.2002 r., SK 5/02, OTK-A 2002, Nr 4, poz. 41; 6.12.2004 r., SK 29/04, OTK-A 2004, Nr 11, poz. 114; 7.3.2006 r., SK 11/05, OTK-A 2006, Nr 3, poz. 27; 2.10.2006 r., SK 34/06, OTK-A 2006, Nr 9, poz. 118; na gruncie art. 6 ust. 1 EKPC – zob. W. Peukert, w: J.A. Frowein, W. Peukert, Europäische Menschenrechtskonvention, s. 215.

³ zob. P. Sarnecki, Artykuł 45, w: L. Garlicki (red.), Komentarz, uw. 11; P. Rylski, T. Zembrzuski, Rozpoznawanie spraw cywilnych, s. 84; A. Łazarska, Rzetelny proces cywilny, s. 359; na gruncie art. 6 ust. 1 EKPC – zob. P. Hofmański, A. Wróbel, w: L. Garlicki (red.), Konwencja, t. 1, s. 351; W. Peukert, w: J.A. Frowein, W. Peukert, Europäische Menschenrechtskonvention, s. 215

⁴ art. 148 § 1 KPC i art. 90 § 1 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

⁵ art. 152 zd. 1 KPC i art. 95 zd. 1 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

⁶ art. 355 KPK; zob. P. Wiliński, Konstytucyjny standard prawa do sądu, s. 214

⁷ art. 356 KPK

⁸ art. 357 KPK; w kwestii problemów z zachowaniem standardu konstytucyjnego w odniesieniu do posiedzeń w postępowaniu karnym – zob. P. Hofmański, O jawność posiedzeń sądowych, s. 127–132

pism, wystarczy po prostu przyjść do sądu, wybrać rozprawę z wokandy, a następnie zasiąść na ławach przeznaczonych dla publiczności.

Mając na względzie powyższe należy uznać, że § 3 regulaminu prowadzi do ograniczenia dostępu do sądu w charakterze publiczności na jawnych rozprawach i posiedzeniach. W konsekwencji skutkuje to ograniczeniem lub wręcz uniemożliwieniem społecznej kontroli wymiaru sprawiedliwości, jak również stoi na przeszkodzie edukacji prawnej poprzez możliwość zapoznawania się obywateli z jawnymi wyrokami sądów. Z uwagi na postanowienia § 3 regulaminu obywatel, który chce uczestniczyć w rozprawie w charakterze publiczności w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu, musi uprzednio złożyć na biurze podawczym wniosek o dopuszczenie do udziału w jawnej rozprawie. W przeciwnym wypadku decyzja o dopuszczeniu udziału w charakterze publiczności należy do przewodniczącego składu, który może takiego udziału odmówić. Wymóg uprzedniego złożenia wniosku o dopuszczenie udziału w rozprawie wymaga uprzedniego uzyskania informacji przez obywatela dotyczącej sygnatury sprawy, w której będzie miał zamiar uczestniczyć. Taki wymóg może skutecznie zniechęcać do sprawowania obywatelskiej kontroli wymiaru sprawiedliwości. Dodatkowo, nie są znane kryteria wyrażania przez przewodniczącego składu sędziowskiego zgody na udział obywatela w rozprawie. Uznaniowość w tym zakresie czyni iluzoryczną zasadę jawności rozprawy w jej aspekcie zewnętrznym oraz wypacza sens tej instytucji. W konsekwencji, w ocenie Rzecznika § 3 regulaminu jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Zasada jawności rozpatrzenia sprawy ma również swój aspekt formalny. Oznacza to, iż może ona podlegać w określonym zakresie oraz pod pewnymi warunkami uchyleniu na mocy szczególnego unormowania zawartego w art. 45 ust. 2 Konstytucji w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Zgodnie z art. 45 ust. 2 Konstytucji, wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie. W ocenie Rzecznika § 3 regulaminu jest niezgodny z art. 45 ust. 2 Konstytucji przez to, że wyłączenie jawności rozprawy następuje z innych względów niż te, które zostały w nim wskazane.

Postanowienia zawarte w § 3 regulaminu nie spełniają także fundamentalnego warunku „testu proporcjonalności” określonego w art. 31 ust. 3 Konstytucji polegającego

na jego wprowadzeniu w akcie prawnym o randze ustawy, z uwagi na fakt, iż wprowadzone ono zostało aktem, który nie tylko nie ma mocy ustawy, ale nie jest także źródłem powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 87 Konstytucji).

Z uwagi na powyższe, działając na podstawie art. 14 pkt 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958 ze zm.), stwierdzając naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela w niniejszej sprawie, zwracam się do Pana Prezesa z żądaniem uchylecia kwestionowanego § 3 regulaminu sądu. Proszę również o poinformowanie Rzecznika o podjętych w tym zakresie działaniach.

Jednocześnie proszę o przedstawienie i wyjaśnienie podstaw prawnych oraz przyczyn wprowadzenia w § 3 regulaminu zakazu wejścia na teren Sądu Okręgowego we Wrocławiu osób innych, niż wskazane we wskazanym przepisie.

Z poważaniem
(Stanisław Trociuk)